

Developing Growth Mindset in Language Learning: Strategies and Challenges

Chayachon Chuanon^{1*}

Abstract

Growth mindset, the belief that ability can be developed through effort, learning from mistakes, and consistent practice, is a disposition of critical importance for lifelong learning. This article examines the foundational concepts and theories of language mindset through a scoping review of Thai and international literature published between 2017 and 2026. The review aims to present strategies for cultivating a growth mindset in language learning among Thai learners, encompassing mindset assessment, growth mindset intervention programs, instructional approaches that foster a growth mindset, constructive learning reflection, goal-setting and self-regulated learning, error management and negative emotion regulation, and the use of technology to promote a growth mindset. The article further analyzes the interplay between sociocultural factors and contextual conditions that give rise to challenges in developing a growth mindset within the Thai educational context.

Keywords: growth mindset, language mindset, foreign language learning, teaching strategies, Thai education

¹ Faculty of Education, Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand

* Corresponding author: chayach@kku.ac.th

Received: 6 January 2026; Revised: 28 April 2026; Accepted: 28 August 2026

การพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในการเรียนรู้ภาษา: กลยุทธ์และความท้าทาย

ชญาชล เชื้อนนท์^{2*}

บทคัดย่อ

ชุดความคิดแบบเติบโต (growth mindset) หรือความเชื่อว่าความสามารถเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ด้วยความพยายาม การเรียนรู้จากความผิดพลาด และการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทความนี้มุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับชุดความคิดทางภาษา (language mindset) โดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดความคิดทางภาษาในประเทศไทยและต่างประเทศที่เผยแพร่ในช่วงปี ค.ศ. 2017–2026 เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในการเรียนรู้ภาษาสำหรับผู้เรียนไทย ได้แก่ การประเมินชุดความคิด การใช้โปรแกรมส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโต การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโต การสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ การตั้งเป้าหมายและกำกับการเรียนรู้ของตนเอง การจัดการความผิดพลาดและอารมณ์เชิงลบ และใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโต ตลอดจนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในบริบทการศึกษาไทย

คำสำคัญ: ชุดความคิดแบบเติบโต, ชุดความคิดทางภาษา, การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ, กลยุทธ์การสอน, การศึกษาไทย

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น ประเทศไทย

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการศึกษาและการทำงานในโลกยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนจำนวนมากยังไม่สามารถพัฒนาความสามารถทางภาษาได้ดีเท่าที่ควร เนื่องด้วยปัจจัยด้านการเรียนการสอน รวมถึงปัจจัยด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ความวิตกกังวล กลัวความผิดพลาด และขาดความมั่นใจในการใช้ภาษา (Chaisiri & Chuanon, 2025; Thayati et al., 2024) เชื่อมโยงกับความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนภาษาและชุดความคิดทางภาษา (language mindset) เช่น การที่ผู้เรียนเชื่อว่าความสามารถทางภาษาเป็นสิ่งที่กำหนดมาแต่กำเนิดและไม่สามารถพัฒนาได้ นำไปสู่การหลีกเลี่ยงความท้าทาย กลัวความล้มเหลว และยอมแพ้ง่ายเมื่อเผชิญกับอุปสรรค (Dweck, 2006) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีชุดความคิดแบบยึดติด (fixed mindset) ต่างจากผู้ที่มีชุดความคิดแบบเติบโต (growth mindset) ที่เชื่อว่าความสามารถเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ผ่านความพยายามและการฝึกฝน จึงมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ ถ้าเผชิญกับความท้าทาย เปิดรับความผิดพลาด และพัฒนาตนเองจากผลสะท้อนที่ได้รับได้มากกว่า (Lou & Noels, 2017)

งานวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นว่าชุดความคิดทางภาษาสัมพันธ์กับตัวแปร เช่น ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาที่สอง แรงจูงใจ ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ความเต็มใจที่จะสื่อสาร ความวิตกกังวล และอารมณ์เชิงบวก (Elahi Shirvan et al., 2024; Lou & Noels, 2020; Yu & Ma, 2024; Zhong et al., 2024) จากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับชุดความคิดทางภาษาในประเทศไทย พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เชื่อว่าพรสวรรค์มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จทางภาษา (Chuanon et al., 2022) ผลการศึกษาของ Wilang (2024a) ยังชี้ให้เห็นว่าชุดความคิดทั่วไปและชุดความคิดทางภาษาของผู้เรียนมีความแตกต่างกัน และมีหลากหลายรูปแบบทั้งแบบยึดติดแบบเติบโต และแบบผสม (Thayati et al., 2024) นอกจากนี้ Sukklang และ Wilang (2025) ซึ่งทำการศึกษาโดยใช้วิธี Q-Methodology ในการถอดรหัสชุดความคิดในการพูดของนักศึกษาไทย พบรูปแบบชุดความคิดที่หลากหลาย สะท้อนความซับซ้อนของความเชื่อทางภาษาในบริบทไทยที่อาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเกี่ยวกับชุดความคิดและชุดความคิดทางภาษาในประเทศไทยยังมีจำกัด โดยมากมุ่งเน้นการสำรวจสภาพปัจจุบันของชุดความคิดและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร แต่ยังขาดแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาชุดความคิดทางภาษา และขาดการวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างชุดความคิดทางภาษากับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อบุคคลในการเรียนรู้ภาษาในบริบทไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

บทความนี้มุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับชุดความคิดทางภาษาเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในบริบทการศึกษาไทย และนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในการเรียนรู้ภาษาสำหรับผู้เรียนไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมอย่างมีขอบเขต (scoping review) ตามกรอบแนวคิดของ Arksey และ O'Malley (2005) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การกำหนดคำถามหรือวัตถุประสงค์การวิจัย (2) การค้นหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (3) การคัดเลือกเอกสาร (4) การสกัดข้อมูล และ (5) การสังเคราะห์และนำเสนอผลการทบทวน โดยค้นหาวรรณกรรมจากฐานข้อมูลวิชาการ ได้แก่ Scopus, ERIC และ TCI ครอบคลุมเอกสารและงานวิจัยที่เผยแพร่ในช่วงปี ค.ศ. 2017–2026 ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยใช้คำสำคัญ ได้แก่ “mindset” “language mindset” “growth mindset” “language learning” “EFL” และ “Thai learners” รวมถึงคำภาษาไทย ได้แก่ ชุดความคิด ชุดความคิดแบบเติบโต ชุดความคิดทางภาษา ความเชื่อ การเรียนรู้ภาษา กลยุทธ์การสอน การศึกษาไทย เกณฑ์การคัดเลือกเอกสาร ครอบคลุมงานวิจัยและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับชุดความคิดทางภาษา และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยผู้วิจัยซึ่งมีประสบการณ์สอนและทำงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ และนำเสนอในรูปแบบของบทความเชิงแนวคิด (conceptual article)

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นกลยุทธ์การพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในการเรียนรู้ภาษา ดังนี้

1. ชุดความคิดทางภาษา: แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน

ชุดความคิด (mindset) เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาและเผยแพร่โดย Carol Dweck นักจิตวิทยาจากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อที่บุคคลมีต่อธรรมชาติของความสามารถและสติปัญญา Dweck (1999, 2006) เสนอว่าบุคคลมีชุดความคิดที่แตกต่างกันสองประเภทหลัก คือ ชุดความคิดแบบยึดติด (fixed mindset) และชุดความคิดแบบเติบโต (growth mindset) บุคคลที่มีชุดความคิดแบบยึดติดเชื่อว่าความสามารถและสติปัญญาเป็นสิ่งที่คงที่และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ในขณะที่บุคคลที่มีชุดความคิดแบบเติบโตเชื่อว่าความสามารถเป็นสิ่งที่พัฒนาและปรับปรุงได้ผ่านความพยายาม การฝึกฝน และการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่าชุดความคิดทั้งสองประเภทส่งผลต่อพฤติกรรมและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ผู้ที่มีชุดความคิดแบบยึดติดมักหลีกเลี่ยงความท้าทาย กลัวความล้มเหลว มองว่าความพยายามเป็นสัญญาณของการขาดความสามารถ และมักยอมแพ้ง่ายเมื่อเผชิญอุปสรรค ต่างจากผู้ที่มีชุดความคิดแบบเติบโตที่ให้คุณค่ากับความพยายาม มองความท้าทายเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง (Dweck, 2006)

ข้อค้นพบทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับความยืดหยุ่นของสมอง (neuroplasticity) แสดงให้เห็นว่าสมองสร้างการเชื่อมต่อระหว่างเซลล์ประสาทใหม่และปรับโครงสร้างได้ตลอดชีวิตผ่านการเรียนรู้และประสบการณ์ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความยืดหยุ่นของสมองจึงช่วยอธิบายว่าความสามารถไม่ได้ถูกจำกัดโดยพันธุกรรม แต่พัฒนาได้ผ่านการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้ขยายความเข้าใจเกี่ยวกับชุดความคิดและนำไปสู่การรื้อถอนความเข้าใจผิดบางประการ ดังที่ Yeager และ Dweck (2020) ได้เน้นย้ำว่าชุด

ความคิดไม่ใช่ลักษณะหรือบุคลิกภาพที่คงที่ แต่เป็นความเชื่อที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทและสถานการณ์ การมีชุดความคิดแบบเติบโตไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะประสบความสำเร็จในระดับเดียวกัน แต่หมายถึงศักยภาพในการพัฒนาตนเอง

ในด้านการเรียนภาษา ผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาแตกต่างกัน ความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนภาษาเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนภาษา (Sun & Wudthayagorn, 2024) โดยความเชื่อเป็นการยอมรับว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นจริงหรือถูกต้อง ต่างจากชุดความคิดที่ครอบคลุมความเชื่อ กระบวนการคิด มุมมอง ทศนคติที่ใช่มองโลก และวิธีการจัดการกับปัญหาของบุคคล ซึ่งสามารถบอกได้ว่าบุคคลจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรในสถานการณ์ต่าง ๆ (Dweck, 2006) Mercer และ Ryan (2010) ศึกษาความเชื่อของผู้เรียนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับบทบาทของพรสวรรค์ และพบว่าผู้เรียนภาษาจำนวนมากเชื่อว่าความสำเร็จขึ้นอยู่กับพรสวรรค์มากกว่าความพยายาม ความเชื่อนี้สอดคล้องกับชุดความคิดแบบยึดติดและอาจส่งผลในเชิงลบต่อแรงจูงใจและความมั่นใจในการเรียนรู้ภาษา ต่อมา Lou และ Noels (2017, 2019) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของชุดความคิดกับเป้าหมายการเรียนรู้ อารมณ์ และพฤติกรรมในการเรียนรู้ภาษา และพบว่าชุดความคิดหรือระบบความเชื่อของผู้เรียนภาษามีลักษณะที่ต่างกัน ส่งผลให้ผู้เรียนตีความประสบการณ์และแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันเมื่อเผชิญสถานการณ์ที่ท้าทาย เช่น การสื่อสารที่ผิดพลาด การไม่ได้รับการยอมรับจากคู่สนทนา การได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์จากครูหรือเพื่อนร่วมชั้น เป็นต้น (Lou & Noel, 2017) โดยสรุปเป็น ระบบความหมายของชุดความคิดทางภาษา (Language-Mindset Meaning System) ที่ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ และระบบย่อย 2 ระบบ คือ ระบบย่อยที่มุ่งเน้นแบบยึดติด (Fixed-oriented Subsystem) และระบบย่อยที่มุ่งเน้นแบบเติบโต (Growth-oriented Subsystem) ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (Lou & Noels, 2019) ดังตารางที่ 1

ตาราง 1

ระบบความหมายของชุดความคิดทางภาษา (ปรับจาก Lou & Noels, 2019)

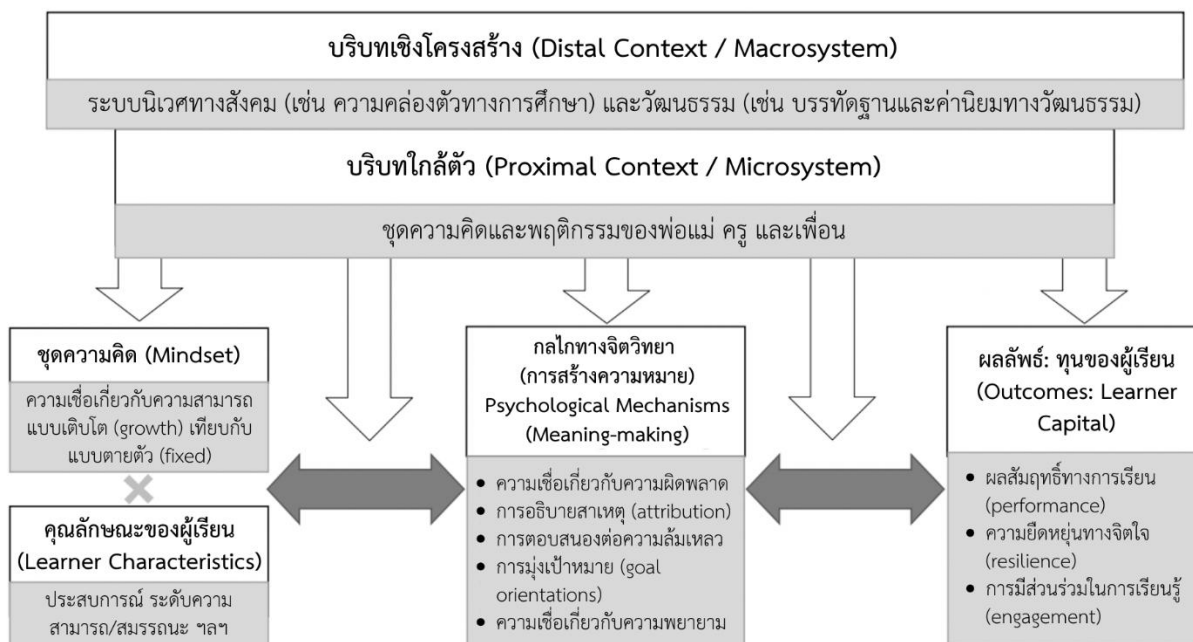
ระบบย่อย องค์ประกอบ	ระบบย่อยที่มุ่งเน้นแบบยึดติด (Fixed-oriented subsystem)	ระบบย่อยที่มุ่งเน้นแบบเติบโต (Growth-oriented subsystem)
ความเชื่อเกี่ยวกับความพยายาม (Effort belief)	เชิงลบ (Negative): ความพยายามเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์และสะท้อนถึงการขาดพรสวรรค์โดยธรรมชาติ	เชิงบวก (Positive): ความพยายามเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและเป็นวิธีการไปสู่การเป็นผู้มีความสามารถ
คุณลักษณะเฉพาะบุคคล (Attribution)	ไม่สามารถควบคุมได้ (Uncontrollable): มองว่าความสำเร็จมาจากพรสวรรค์ของตนเอง ความล้มเหลวเกิดจากการขาดความสามารถโดยธรรมชาติ	สามารถควบคุมได้ (Controllable): มองว่าความสำเร็จเกิดจากการทำงานหนัก ความล้มเหลวเกิดจากความพยายามที่ยังไม่เพียงพอ

ระบบย่อย องค์ประกอบ	ระบบย่อยที่มุ่งเน้นแบบยึดติด (Fixed-oriented subsystem)	ระบบย่อยที่มุ่งเน้นแบบเติบโต (Growth-oriented subsystem)
เป้าหมายความสำเร็จ (Achievement goals)	เป้าหมายการแสดงผล (Performance goals): มุ่งเน้นการพิสูจน์ความสามารถ แสดงให้เห็นว่าทำได้ดีกว่าผู้อื่น หรือหลีกเลี่ยงการถูกมองว่าไม่มีความสามารถ	เป้าหมายการเรียนรู้ (Learning goals): มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถทางภาษา โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้
ชุดความคิดต่อความล้มเหลว/ความผิดพลาด (Failure/mistake mindsets)	ความล้มเหลวทำให้ท้อแท้ (Debilitating): ความล้มเหลวหรือความผิดพลาดขัดขวางการเรียนรู้และทำให้การผลลัพธ์แย่ลง ควรหลีกเลี่ยงความล้มเหลวหรือการทำผิดพลาด	ความล้มเหลวช่วยส่งเสริม (Enhancing): ความล้มเหลวหรือการทำผิดพลาดเป็นโอกาสในการพัฒนา ควรใช้ประโยชน์จากความล้มเหลวเพื่อเรียนรู้และเติบโต
แนวโน้มการควบคุมตนเอง (Self-regulatory tendency)	ป้องกันตนเอง (Self-defensive): หลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่อาจทำให้ตนเองสูญเสียความนับถือตนเอง	พัฒนาตนเอง (Self-improvement): แสวงหากลยุทธ์การเรียนรู้และผลสะท้อนเพื่อการพัฒนาให้ดีขึ้น
แนวโน้มอารมณ์ที่อ้างอิงความสามารถ (Competency-based emotional tendency)	ความวิตกกังวล (Anxiety): กลัวหรือกังวลต่อความท้าทาย การถูกตัดสินหรือปฏิเสธ และความล้มเหลว	ความมั่นใจ (Confidence): ชอบหรือสนุกกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ มีความรู้สึกรับมือกับการทำงานที่ยากหรือท้าทาย

นอกจากนี้ Lou (2025) ได้สังเคราะห์งานวิจัยร่วมสมัยจากสาขาจิตวิทยา การศึกษา และภาษาศาสตร์ประยุกต์ และพัฒนารอบแนวคิด mindset x ecological-system (ภาพที่ 1) เพื่ออธิบาย สภาพแวดล้อมหรือความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมตั้งแต่ระดับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปจนถึงระดับวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อชุดความคิด โดยเน้นกระบวนการสร้างความหมายและกลไกทางจิตวิทยาของชุดความคิดในการกำหนดพฤติกรรมและผลลัพธ์การเรียนรู้ และความสัมพันธ์เชิงพลวัตระหว่างองค์ประกอบ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและการวิจัยชุดความคิดแบบเติบโตในอนาคต

ภาพ 1

กรอบแนวคิด mindset x ecological-system (ปรับจาก Lou, 2025)

2. กลยุทธ์การพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในการเรียนรู้ภาษา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้เรียบเรียงและนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในการเรียนรู้ภาษา ตามกระบวนการพัฒนาชุดความคิด เริ่มจากการประเมินชุดความคิดเพื่อทำความเข้าใจพื้นฐานของผู้เรียน ไปสู่การออกแบบโปรแกรมและการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงชุดความคิด และกลยุทธ์อื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโต ดังนี้

2.1 การประเมินชุดความคิด

การประเมินชุดความคิดโดยใช้แบบประเมินตนเองหรือข้อคำถามเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้ผู้สอนทราบสภาพปัจจุบันของระบบความเชื่อและแนวทางการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียน (Dweck, 2006) Lou และ Noels (2017) ได้พัฒนาแบบประเมินชุดความคิดทางภาษา (Language Mindsets Inventory) ประกอบด้วยข้อคำถามประเมินความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของความสามารถทางภาษา ซึ่งพัฒนามาจากงานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนภาษา 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพรสวรรค์ทางภาษา ความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนภาษาที่สอง ความเชื่อเกี่ยวกับช่วงอายุในการเรียนภาษา (Horwitz, 1988) โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบประมาณค่าให้ผู้ตอบแสดงระดับความคิดเห็น เช่น “ความสามารถทางภาษาของฉันเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้มาก” หรือ “ไม่ว่าฉันจะเก่งแค่ไหนฉันสามารถพัฒนาได้เสมอ” ในชั้นเรียน ผู้สอนอาจใช้คำถามเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน เช่น “ในเวลาที่คุณได้ผลคะแนนสอบ

ภาษาไม่ดี คุณคิดว่าเป็นเพราะความสามารถของตัวเองหรือวิธีการเรียนมากกว่ากัน” “คุณคิดว่าความผิดพลาดช่วยพัฒนาหรือขัดขวางการเรียนรู้” หรือคำถามเชิงสถานการณ์ เช่น “นักเรียน B สอบพูดภาษาอังกฤษไม่ผ่าน และบอกว่าฉันไม่เก่งภาษาอยู่แล้ว คุณจะช่วยให้เพื่อนมองสถานการณ์นี้ในมุมอื่นได้อย่างไร” “ในห้องเรียน ครูให้คุณพูดหน้าชั้น แต่คุณกลัวจะพูดผิด คุณจะเลือกไม่พูดหรือลองพูดเพราะเหตุใด” จากนั้นจึงแปลความคำตอบของผู้เรียนโดยอ้างอิงจากระบบความหมายของชุดความคิดทางภาษา (Lou & Noels, 2019) ในตารางที่ 1 เพื่อประเมินชุดความคิดทางภาษาของผู้เรียนในเบื้องต้น

นอกจากนี้ ผู้สอนอาจใช้กิจกรรมการสะท้อนคิด (reflection activity) เช่น การเขียนบันทึกการเรียนรู้ (learning journal) การอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับความเชื่อทางภาษา หรือการวิเคราะห์กรณีศึกษา (Poe et al., 2021) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนและตระหนักถึงอุปสรรคที่ขัดขวางการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตต่อไป ทั้งนี้ กิจกรรมการประเมินควรใช้เพื่อบอกแนวทางเบื้องต้นการปรับปรุงหรือพัฒนามากกว่าการประเมินเพื่อการตัดสิน อีกทั้งผู้สอนควรเปิดกว้างรับฟังสื่อสารและแสดงออกอย่างเป็นมิตร เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกสบายใจที่จะบอกเล่าความรู้สึกหรือข้อกังวลในการเรียน และนำไปสู่การแก้ปัญหาการเรียนรู้อย่างแท้จริง

2.2 การใช้โปรแกรมส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโต

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในบริบทตะวันตกในระยะเริ่มต้น ใช้โปรแกรมฝึกอบรมหรือสื่อการสอนสำเร็จรูปเกี่ยวกับความยืดหยุ่นของสมอง (neuroplasticity) โปรแกรมเหล่านี้มุ่งเน้นการให้ข้อมูลและแสดงหลักฐานว่าสมองมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนและสร้างการเชื่อมต่อใหม่ได้ตลอดชีวิตผ่านการเรียนรู้และการฝึกฝน เพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนความเชื่อที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้และพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตได้ ซึ่งพบว่าการใช้โปรแกรمدังกล่าวเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อระดับของชุดความคิด ผลการเรียนรู้ แรงจูงใจ และอัตราการเข้าเรียนที่สูงขึ้น อีกทั้งการใช้โปรแกรมออนไลน์ยังเป็นวิธีที่สะดวก สามารถขยายผลและนำไปใช้ในลักษณะบทเรียนเสริมได้เป็นอย่างดี แม้ว่าผลอาจไม่ยั่งยืนในระยะยาว (Esparza et al., 2014; Paunesku et al., 2015)

ในบริบทการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ Wilang (2024b) ได้พัฒนาสื่อการเรียนรู้รูปแบบวิดีโอ ‘The Language Mindset Toolkit’ สำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรีในประเทศไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ โดยมุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับชุดความคิด การพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโต การกำหนดเป้าหมาย ความพยายาม การจัดการอุปสรรคและผลสะท้อน และการจัดการอารมณ์ในการเรียนรู้ภาษา ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนและชุดความคิดแบบเติบโตในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ Chaisiri และ Chuanon (2025) ใช้วิธีการนำเสนอกรณีศึกษาของผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการเรียนภาษาอังกฤษด้วยตนเองจนประสบความสำเร็จในชีวิตได้ของ Jack Ma (นักธุรกิจชาวจีน) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อความพยายามและเชื่อว่าความสำเร็จเป็นไปได้สำหรับพวกเขาเช่นกัน ทั้งนี้ ผู้สอนควรตระหนักว่าการใช้โปรแกรมปรับเปลี่ยนชุดความคิดเป็นเป็นวิธีการที่มีประโยชน์และมีประสิทธิภาพในระยะเวลาด้าน แต่อาจไม่เพียงพอใน

การพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในระยะยาว เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ผู้สอนจึงควรพิจารณาใช้วิธีการอื่น ๆ ร่วมด้วย

2.3 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโต

ชุดความคิดแบบเติบโตในการเรียนรู้ภาษาเป็นคุณลักษณะด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ความรู้สึก และสัมพันธ์กับตัวแปรทางการเรียนรู้จำนวนมาก หนึ่งในทฤษฎีการเรียนรู้สำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโต คือ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ที่เชื่อว่าผู้เรียนมีแรงจูงใจภายในและมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองได้เมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้จึงต้องมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุน ปรับการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ แนวทางหรือวิธีการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีนี้ เช่น การสอนแบบไม่ชี้นำ (non-directive teaching) การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (transformative learning) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) (Chuanon, 2022) เป็นต้น

จากกรณีศึกษาการสอนที่ส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโตในโรงเรียนประถมศึกษาในฟินแลนด์ของ Rissanen et al. (2018) พบว่า การออกแบบกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติโดยใช้ภาระงานจริง (authentic tasks) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสทดลอง ผิดพลาด ปรับปรุงจากผลสะท้อน ซึ่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโต เช่น การทำโครงการ การสัมภาษณ์ชาวต่างชาติ การเขียนอีเมลถึงเพื่อนต่างชาติ เป็นต้น งานวิจัยของ King (2020) ยังพบว่า ชุดความคิดของผู้เรียนได้รับอิทธิพลจากชุดความคิดของเพื่อนร่วมชั้น ผู้สอนจึงควรออกแบบกิจกรรมและสนับสนุนการทำงานกลุ่มอย่างเหมาะสม โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative learning) หรือวิธีการอื่น ๆ เช่น การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (peer tutoring) การเป็นพี่เลี้ยง หรือการเฉลิมฉลองความสำเร็จของเพื่อน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ การศึกษาของ Zhang และ He (2025) ยังพบว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ทักษะคิดของผู้สอน บรรยากาศในห้องเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ส่งผลต่อการพัฒนาชุดความคิดอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวการศึกษาของ Wang et al. (2021) ที่พบว่าบรรยากาศทางสังคมในชั้นเรียน ชุดความคิดทางภาษา และอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความเต็มใจที่จะสื่อสารในภาษาต่างประเทศ จึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้สอนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อการเรียนรู้และความผิดพลาดเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโต

2.4 การสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบและเนื้อหาของผลสะท้อน (feedback) หรือการติชมส่งผลต่อชุดความคิดของผู้เรียน ดังงานวิจัยของ Truax (2018) ชี้ให้เห็นว่าคำพูดของผู้สอนมีอิทธิพล สามารถส่งเสริมแรงจูงใจภายในและทักษะคิดเชิงบวกต่อการเรียนรู้ได้ Zarrinabadi et al. (2023) ยังพบว่า การชมที่ให้ความสำคัญกับความความพยายามของผู้เรียนช่วยลดความวิตกกังวลและเพิ่มความเต็มใจที่จะสื่อสารมากกว่าการชมที่

ความสามารถของบุคคล โดยผู้ที่มีชุดความคิดแบบยึดติดมักมองผลสะท้อนเชิงลบเป็นการวิจารณ์ตัวตนหรือความสามารถ ต่างจากผู้ที่มีชุดความคิดแบบเติบโตที่มองว่าผลสะท้อนเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา

การสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์เชื่อมโยงกับแนวคิดการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) ที่มุ่งประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงและพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านผ่านการรวบรวมหลักฐานเชิงประจักษ์และการใช้วิธีประเมินที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินระหว่างทางในกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงได้ทันที การสื่อสารเชิงบวก การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และชี้แนะทางการเรียนรู้ต่อยอด (feed-forward) เช่น การอธิบายว่า “คุณใช้ *past tense* แต่เหตุการณ์กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน ลองใช้ *present continuous tense* แทนคุณนะ” แทนการสะท้อนผลว่า “ไวยากรณ์ยังไม่ถูกต้อง” การชื่นชมความพยายามว่า “คุณพยายามฝึกฝนและใช้กลยุทธ์ที่ดีในการจำคำศัพท์” แทนการพูดว่า “คุณเก่งภาษาอังกฤษมาก” นอกจากนี้ การใช้คำว่า “ยังไม่เก่ง” แทน “ไม่เก่ง” (The Power of Yet) หรือการพูดว่า “คุณกำลังเรียนรู้” แทนการพูดว่า “ผิด” ยังเป็นการบ่งบอกถึงศักยภาพในการพัฒนาและความเป็นไปได้ในอนาคต (Bergen & Bressler, 2020)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ศึกษาอิทธิพลของผลสะท้อนแบบมุ่งเน้นบุคคล (person-focused) และผลสะท้อนแบบมุ่งเน้นกระบวนการ (process-focused) ที่มีต่อชุดความคิดแบบเติบโตชี้ให้เห็นว่า ประเภทของผลสะท้อนไม่ได้ส่งผลต่อชุดความคิดแบบเติบโตอย่างมีนัยสำคัญ ผู้สอนอาจให้ผลสะท้อนทั้งสองแบบโดยปรับวิธีการให้เหมาะสมตามลักษณะของผู้เรียนแต่ละบุคคล (Liu et al., 2026) สิ่งที่สำคัญคือการสะท้อนผลอย่างสร้างสรรค์และเป็นรูปธรรม เพื่อชี้ให้เห็นแนวทางในการปรับปรุงและเชื่อมโยงกับความเชื่อว่าพวกเขาสามารถพัฒนาได้

2.5 การตั้งเป้าหมายและกำกับการเรียนรู้ของตนเอง

การตั้งเป้าหมาย (goal setting) เป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม ทำลายแต่บรรทัดได้ และเน้นการพัฒนาส่วนบุคคลมากกว่าการเปรียบเทียบกับผู้อื่น เช่น “ฉันจะพยายามพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียนอย่างน้อยสามครั้งต่อสัปดาห์” หรือ “ฉันจะฝึกอ่านบทความภาษาอังกฤษหนึ่งบทความต่อสัปดาห์” และฝึกให้ผู้เรียนติดตามความก้าวหน้าของตนเองอย่างเป็นระบบโดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบบันทึกการเรียนรู้ แฟ้มสะสมงาน (portfolio) หรือแผนภูมิแสดงความก้าวหน้า การติดตามพัฒนาการของตนเองช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำเร็จในกระบวนการเรียนรู้เป็นรูปธรรม และเสริมความเชื่อมั่นว่าความสามารถเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ นอกจากนี้ ผู้สอนอาจชี้แนะกลยุทธ์การเรียนรู้ต่าง ๆ และส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหากลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของตนเอง เช่น การใช้เทคนิคการจำ การใช้บริบทในการเดาความหมายของคำศัพท์ ตลอดจนการสะท้อนคิดว่ากลยุทธ์ใดได้ผล (Chaisiri & Chuanon, 2025) การสะท้อนเพื่อประเมินและปรับกลยุทธ์การเรียนรู้ของตนเองนี้เป็นการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงอภิปัญญา (metacognition) และทักษะการกำกับตนเอง (self-regulation) (Xu & Feng, 2024) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.6 การจัดการความผิดพลาดและอารมณ์เชิงลบ

ทัศนคติเชิงบวกต่อความผิดพลาดเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโต ผู้สอนควรสื่อสารอย่างชัดเจนว่า ความผิดพลาดเป็นเรื่องธรรมชาติในการเรียนรู้ภาษาที่แสดงให้เห็นว่าสมองกำลังทำงานและพยายามประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่ (Yeager et al., 2019) สร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยในการทำผิด และช่วยผู้เรียนวิเคราะห์ความผิดพลาดอย่างเป็นระบบ หาสาเหตุ วิธีการแก้ไขหรือป้องกัน และสรุปสิ่งที่เรียนรู้จากความผิดพลาดนั้น โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันในบรรยากาศที่ไม่มีการตัดสิน เช่น กิจกรรม ‘ความผิดพลาดของวันนี้’ (mistake of the day) ที่ผู้สอนหรือผู้เรียนแบ่งปันความผิดพลาดที่น่าสนใจ หรือกิจกรรม ‘การเรียนรู้จากความผิดพลาด’ (learning from errors) ที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความผิดพลาดของตนเองหรือของเพื่อน นอกจากนี้ Zhang และ He (2025) ยังกล่าวว่าผู้สอนและผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนตระหนักและจัดการกับอารมณ์เชิงลบที่อาจเกิดขึ้นจากความผิดพลาดหรือความท้าทายในการเรียนรู้ ความผิดพลาด ความหงุดหงิด หรือความวิตกกังวลในการเรียน การสอนกลยุทธ์การจัดการอารมณ์ เช่น การหายใจลึก การพูดกับตนเองอย่างเชิงบวก หรือการขอความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดการความผิดพลาดและอารมณ์เชิงลบและมีความยืดหยุ่นทางอารมณ์มากขึ้น อันจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ในระยะยาว

2.7 การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโต

เทคโนโลยีทำให้เกิดวิธีการใหม่ในการส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโตในการเรียนรู้ภาษา เช่น เกม การเรียนรู้หรือแอปพลิเคชันที่ส่งเสริมการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ให้ผลสะท้อนทันที ติดตามผล และให้รางวัลความก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อว่าความสามารถเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ อีกทั้งระบบติดตามความก้าวหน้า que แสดงผลเป็นภาพ เช่น แผนภูมิหรือกราฟแสดงพัฒนาการ ยังช่วยให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าและการเติบโตของตนเอง Kim et al. (2024) ได้ศึกษาบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) แชนบอทที่ให้ผลสะท้อนรายบุคคลต่อการส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโต หรือการใช้ AI เป็นหุ้นส่วนทางปัญญา (AI as cognitive partner) ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและการฝึกฝนที่ปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล ซึ่งพบว่าการใช้ AI ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่มีความวิตกกังวลต่ำและไม่มีการตัดสิน จึงทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยในการทำผิดพลาด อาจเรียกได้ว่า AI เป็นโค้ชชุดความคิด (mindset coach) ที่ช่วยให้ผู้เรียนกล้าเสี่ยงหรือทดลองสิ่งใหม่ โดยไม่ต้องกลัวความอับอายหรือการถูกตัดสินจากผู้อื่น (Huang et al., 2025) อย่างไรก็ตาม ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ เลือกใช้แหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพและเหมาะสม และไม่พึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป

ทั้งนี้ การเรียงลำดับกลยุทธ์ข้างต้นเป็นเพียงกรอบแนวคิดเพื่อความชัดเจนในการนำเสนอไม่ได้สะท้อนลำดับความสำคัญหรือประสิทธิภาพของแต่ละกลยุทธ์ เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับชุดความคิดในบริบทการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนไทยยังมีจำนวนจำกัดและมีความหลากหลาย ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ

3. ความท้าทายในการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในบริบทการศึกษาไทย

แม้กลยุทธ์การพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตที่นำเสนอข้างต้นจะมีหลักฐานเชิงประจักษ์หรือผลการวิจัยสนับสนุน แต่การนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทการศึกษาไทยยังมีความท้าทายที่หลากหลายและซับซ้อน จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในบริบทการศึกษาไทยโดยใช้กรอบแนวคิด mindset x ecological-system (Lou, 2025) สามารถสรุปความท้าทายในการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในบริบทการศึกษาไทยได้ ดังนี้

3.1 ความท้าทายด้านบริบทเชิงโครงสร้าง (Distal Context / Macrosystem)

โครงสร้างหรือระบบนิเวศทางสังคม เช่น บรรทัดฐาน ค่านิยม หรือวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ได้รับการส่งต่อผ่านสื่อและระบบการศึกษา แม้ว่าสังคมไทยหรือประเทศในทวีปเอเชียส่วนใหญ่ให้คุณค่ากับความพยายาม แต่สังคมที่ยึดติดกับความสำเร็จและการแข่งขัน อาจทำให้คนในสังคมรู้สึกกดดัน แม้จะมีพื้นฐานของชุดความคิดเติบโตก็ตาม (Lou & Li, 2023) เช่น การสอบเข้ามหาวิทยาลัยและการสอบมาตรฐานต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนการสอน ผู้ปกครอง นักเรียน และครูต่างในการเตรียมตัวสอบจึงนำไปสู่การเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาและเทคนิคการสอบมากกว่า (Chuanon, 2022) อีกทั้งการสื่อสารทางอ้อมของคนเอเชียที่เน้นการรักษาหน้าหรือการหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ยังอาจเป็นแนวคิดที่ขัดกับคุณลักษณะของชุดความคิดแบบเติบโต เช่น ความกล้าลองผิดลองถูก การสะท้อนผลอย่างตรงไปตรงมา และการเปิดรับความผิดพลาด การค้นหาสมดุลระหว่างการเคารพค่านิยมทางวัฒนธรรมและการส่งเสริมทัศนคติใหม่ต่อการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายและมีความละเอียดอ่อนซับซ้อน (Lou & Li, 2023)

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือเป็นมาตรฐานของการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนไทยส่วนใหญ่ แม้ว่าในภาพรวมการศึกษาไทยมุ่งส่งเสริมแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) และการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (learner-center) (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2568) แต่ในสภาพการสอนจริง การเรียนรู้แบบท่องจำ การเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง (teacher-centered) หรือรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำไวยากรณ์และคำศัพท์มากกว่าการใช้ภาษาในการสื่อสารจริงยังพบได้ในชั้นเรียนทั่วไป อีกทั้งห้องเรียนขนาดใหญ่ยังทำให้การให้ความสนใจผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นเรื่องยาก ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลอาจประสบปัญหาด้านการเข้าถึงทรัพยากรและงบประมาณในการพัฒนาสื่อการสอน การจัดอบรมครู และการนำเทคโนโลยีมาใช้ ทำให้การส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโตยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร

ในบริบทการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศไทย หลักสูตรแกนกลางฯ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ พุทธศักราช 2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2568) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยมีตัววัดที่ใกล้เคียงกับคุณลักษณะของชุดความคิดแบบเติบโตมากที่สุด คือ การพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดดังกล่าวปรากฏในลักษณะของทักษะการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้วิชาอื่นและการประกอบอาชีพในอนาคตมากกว่าการปลูกฝังลักษณะนิสัย อีกทั้งยังขาดคำอธิบาย

พฤติกรรมบ่งชี้ของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำให้การพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตยังไม่เห็นผลเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร

3.2 ความท้าทายด้านบริบทใกล้ชิด (Proximal Context / Microsystem)

ความท้าทายด้านบริบทใกล้ชิดรวมถึงหรือชุดความคิดของพ่อแม่ ครู และเพื่อน ความคาดหวังของผู้ปกครองมีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติและชุดความคิดของผู้เรียน (Zhang & He, 2025) ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคาดหวังสูงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรหลาน ความคาดหวังนี้มักแสดงออกในรูปแบบของการเน้นย้ำคะแนนสอบและการเปรียบเทียบกับเพื่อนหรือพี่น้อง ซึ่งสร้างแรงกดดันต่อผู้เรียนและอาจนำไปสู่ความวิตกกังวลในการเรียน ยิ่งไปกว่านั้น การชมเชยที่เน้นความสามารถมากกว่าความพยายาม เช่น “เก่งมาก” หรือ “ฉลาดมาก” ซึ่งเป็นรูปแบบการให้กำลังใจที่พบบ่อยในวัฒนธรรมไทย อาจเสริมสร้างชุดความคิดแบบยึดติดโดยไม่ได้ตั้งใจ ทำให้ผู้เรียนมุ่งเน้นความสำเร็จหรือผลลัพธ์ที่เป็นเลิศมากกว่าความพยายาม และไม่กล้าเรียนรู้สิ่งใหม่หรือลองทำสิ่งที่ท้าทาย (Dweck, 2006)

ครูในสังคมไทยมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ และเป็นแบบอย่างที่ได้รับการยกย่องและความเคารพอย่างสูง ชุดความคิดหรือความเชื่อของครูจึงอาจส่งผลกระทบต่อความคาดหวังในตัวนักเรียน วิธีการสอน และวิธีการสื่อสาร (Vestad & Bru, 2023) บทบาทความสัมพันธ์ที่สูงกว่านี้บางครั้งอาจสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างครูกับนักเรียน และเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและปลอดภัย นอกจากนี้ การสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ ภาระงานและเวลาที่จำกัด และการขาดการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการสอนที่ส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโต อาจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโตของผู้เรียน (Janudom, 2023) ผู้สอนจำเป็นต้องสังเกตและค้นหาวิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสาร นำเสนอ และร่วมมือกับผู้ปกครองในการสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมชุดความคิดแบบเติบโต เช่น การให้คุณค่ากับความพยายาม การฝึกวินัยในการเรียนรู้ การส่งเสริมความกล้าเรียนรู้สิ่งใหม่ และการให้ข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์

3.3 ชุดความคิด คุณลักษณะ และกลไกทางจิตวิทยาของผู้เรียน

ผู้เรียนมีประสบการณ์ ความเชื่อ และระดับความพร้อมที่แตกต่างกันในการรับแนวคิดชุดความคิดแบบเติบโต ผู้เรียนบางคนอาจตอบสนองอย่างรวดเร็วและกระตือรือร้น ในขณะที่บางคนอาจต้องการเวลาและการสนับสนุนมากกว่า เนื่องจากประสบการณ์เชิงลบในอดีต เช่น ความผิดพลาดหรือประสบการณ์เชิงลบที่เกิดขึ้นซ้ำๆ การถูกวิจารณ์ หรือการถูกเปรียบเทียบในทางลบที่สร้างชุดความคิดแบบตายตัวที่ฝังลึกและยากต่อการเปลี่ยนแปลง (Chaisiri & Chuanon, 2025) เช่นเดียวกับทัศนคติต่อความผิดพลาดและความกลัวที่อาจทำให้ผู้เรียนหลีกเลี่ยงการพูดภาษาต่างประเทศแม้ว่าจะมีความรู้ทางภาษาก็ตาม ทัศนคตินี้สอดคล้องกับชุดความคิดแบบยึดติดซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมที่ขัดขวางการเรียนรู้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการทำผิดพลาดและการได้รับผลสะท้อนเพื่อพัฒนาเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ภาษา อีกทั้งการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตอย่างแท้จริงต้องการแรงจูงใจภายในระดับหนึ่ง การขาดแรงจูงใจภายใน เช่น การเรียน

ภาษาเพราะถูกบังคับหรือเพื่อตอบสนองความคาดหวังของผู้อื่น มากกว่าความสนใจหรือเป้าหมายส่วนตัว อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา และการค้นหาความหมายในการเรียนภาษา (Chuanon et al., 2022) การปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนเป็นจึงเป็นความท้าทายของการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในการเรียนภาษาและการพัฒนาตนเองในระยะยาว

4. ข้อจำกัดในการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการที่ควรนำมาพิจารณา ประการแรก แม้ว่าการทบทวนวรรณกรรมอย่างมีขอบเขตจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการสำรวจและสังเคราะห์องค์ความรู้ในสาขาที่มีความหลากหลายสูง แต่การทบทวนวรรณกรรมอย่างมีขอบเขตไม่ได้มุ่งประเมินคุณภาพของงานวิจัยแต่ละชิ้นอย่างเป็นระบบ จึงอาจส่งผลให้การสังเคราะห์ข้อสรุปบางประการขาดหลักฐานสนับสนุนเชิงประจักษ์ ประการที่สอง เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับชุดความคิดทางภาษาในบริบทไทยยังมีจำนวนจำกัด การสังเคราะห์กลยุทธ์และข้อเสนอแนะในบทความนี้จึงอ้างอิงจากวรรณกรรมต่างประเทศเป็นบางส่วน โดยเชื่อมโยงกับบริบทเฉพาะของผู้เรียนไทย

จากข้อจำกัดดังกล่าว การวิจัยในอนาคตควรมุ่งเน้นการศึกษาเชิงประจักษ์ในบริบทการศึกษาไทย เช่น การพัฒนาเครื่องมือวัดชุดความคิดทางภาษาที่ผ่านการตรวจสอบความตรงและความเชื่อมั่นในบริบทภาษาและวัฒนธรรมไทย หรือการวิจัยเชิงทดลองที่มุ่งทดสอบประสิทธิผลของกลยุทธ์การพัฒนาชุดความคิดทางภาษากับผู้เรียนไทยโดยตรง รวมถึงการศึกษาระยะยาวเพื่อติดตามพัฒนาการของชุดความคิดและผลสัมฤทธิ์ทางภาษาในกลุ่มผู้เรียนไทยในระดับการศึกษาที่หลากหลาย ในระดับนโยบาย ควรมีการอบรมครูและผู้สอนเพื่อให้ครูมีแนวปฏิบัติที่เหมาะสมและสามารถสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาชุดความคิดเติบโต นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาควรทบทวนระบบการประเมินและวัดผลทางภาษาให้เน้นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการ เพื่อช่วยลดความกลัวความล้มเหลวและส่งเสริมความกล้าในการใช้ภาษาของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

บทสรุป

การพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตเป็นการออกแบบและปรับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทความนี้มุ่งอธิบายและวิเคราะห์แนวคิดชุดความคิดแบบเติบโตในบริบทการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของผู้เรียนไทย โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในการเรียนรู้ภาษา และวิเคราะห์ความท้าทายในการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในบริบทการศึกษาไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ครู ผู้เรียน และผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กัน และการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้เมื่อระบบการศึกษาทำงานร่วมกันในทิศทางเดียวกัน เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เห็นคุณค่าของความพยายาม การเรียนรู้จากความผิดพลาด และศักยภาพในการเติบโตของมนุษย์อย่างแท้จริง

ผู้เขียน

ชญาชล เชื้อนนท์ เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาการศึกษาด้านการพัฒนาวิชาชีพ คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จบการศึกษาระดับปริญญาโท Master of Applied Linguistics (TESOL Studies), University of Queensland, Australia และปริญญาเอก ปร.ด. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยทำวิทยานิพนธ์และงานวิจัยในประเด็นการพัฒนาชุดความคิดเติบโตในการเรียนรู้ภาษา และมีความสนใจงานวิจัยด้านการเรียนรู้ภาษา การสอนและการพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณนักวิชาการ ครู และผู้เรียนที่เป็นแรงบันดาลใจสำคัญให้เกิดการศึกษาแนวความคิดการพัฒนาชุดความคิดแบบเติบโตในการเรียนรู้ภาษา สถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สนับสนุนด้านข้อมูล ตลอดจนคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ประเมินบทความทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์และมีคุณค่า ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพ ความถูกต้อง และความสมบูรณ์ทางวิชาการของบทความฉบับนี้เป็นอย่างยิ่ง

คำชี้แจงการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI Declaration Statement)

ในการจัดเตรียมบทความวิชาการฉบับนี้ ผู้เขียนได้ใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ ได้แก่ Litmaps เพื่อช่วยในการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึง Claude เพื่อช่วยในการปรับภาษาบางส่วน หลังจากการใช้เครื่องมือดังกล่าว ผู้เขียนได้ทำการตรวจทานและปรับปรุงเนื้อหาทั้งหมดด้วยตนเอง และขอรับผิดชอบต่อความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และเนื้อหาทางวิชาการทั้งหมดที่ปรากฏในบทความฉบับนี้แต่เพียงผู้เดียว

รายการอ้างอิง

- Bergen, C. W., & Bressler, M. S. (2020). Utilizing the power of yet. *Journal of Behavioral Studies in Business*, 12, 1–14. <https://www.aabri.com/manuscripts/203275.pdf>
- Chaisiri, P., & Chuanon, C. (2025). Promoting growth language mindsets and willingness to communicate: A six-step instructional model in a Thai EFL course. *Journal of Studies in the English Language*, 20(3), 1–25. <https://doi.org/10.64731/jsel.v20i3.282207>
- Chuanon, C. (2022). *An instructional development model to promote growth mindsets in learning English for undergraduate students* [Doctoral dissertation, Khon Kaen University]. KKUIR. <https://kkuir.kku.ac.th/jspui/handle/123456789/37963>
- Chuanon, C., Kuroda, A., & Yuankrathok, P. (2022). Exploring Thai EFL learners' language mindsets: The beliefs about the roles of talent and effort. *The Journal of Asia TEFL*, 19(2), 673–680. <https://www.doi.org/10.18823/asiatefl.2022.19.2.20.673>
- Dweck, C. S. (1999). *Self-theories: Their role in motivation, personality, and development*. Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9781315783048>

- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. Random House.
- Elahi Shirvan, M., Saeedy Robat, E., Alamer, A., Lou, N. M., & Barabadi, E. (2024). A multilevel meta-analysis of language mindsets and language learning outcomes in second language acquisition research. *Educational Psychology Review*, 36(1), Article 15. <https://doi.org/10.1007/s10648-024-09849-2>
- Esparza, J., Shumow, L. & Schmidt, J.A. (2014). Growth mindset of gifted seventh grade students in science. *NCSSMST Journal*, 19, 6–13. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1045824.pdf>
- Horwitz, E.K. (1988). The beliefs about language learning of beginning university foreign language students. *The Modern Language Journal*, 72(3), 283–294. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.1988.tb04190.x>
- Huang, Y., Chen, H., & Hu, C. (2025). L2 growth mindset in AI-mediated language learning: Effects of perceived usability and presence of generative AI chatbots. *Frontiers in Psychology*, 16, Article 1700117. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1700117>
- Janudom, R. (2023). Instilling growth mindset to promote students' English learning behaviors and oral communication learning achievement. *PASAA*, 67, 1–32. <https://doi.org/10.58837/CHULA.PASAA.67.1.1>
- Kim, M., Nallbani, A. L., & Stovall, A. R. (2024). Exploring LLM-based chatbot for language learning and cultivation of growth mindset. *Extended Abstracts of the CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, Article 609. <https://doi.org/10.1145/3613905.3648628>
- King, R. B. (2020). Mindsets are contagious: The social contagion of implicit theories of intelligence among classmates. *British Journal of Educational Psychology*, 90(2), 349–363. <https://doi.org/10.1111/bjep.12285>
- Liu, X., Gu, X., & Zeng, H. (2026). The roles of growth mindset and feedback type in shaping students' responses to academic setbacks. *Learning and Instruction*, 102, Article 102319. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2026.102319>
- Lou, N. M. (2025). Sustaining growth needs contextual supports: The mindset x ecological-system approach to motivation. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 15(2), 401–426. <https://doi.org/10.14746/ssl.48250>
- Lou, N. M., & Li, L. M. W. (2023). The mindsets x societal norm effect across 78 cultures: Growth mindsets are linked to performance weakly and well-being negatively in

- societies with fixed-mindset norms. *British Journal of Educational Psychology*, 93(1), 134–152. <https://doi.org/10.1111/bjep.12544>
- Lou, N. M., & Noels, K. A. (2017). Measuring language mindsets and modeling their relations with goal orientations and emotional and behavioral responses in failure situations. *The Modern Language Journal*, 101(1), 14–243. <https://doi.org/10.1111/modl.12380>
- Lou, N. M., & Noels, K. A. (2019). Promoting growth in foreign and second language education: A research agenda for mindsets in language learning and teaching. *System*, 86, Article 102126. <https://doi.org/10.1016/j.system.2019.102126>
- Lou, N. M., & Noels, K. A. (2020). Breaking the vicious cycle of language anxiety: Growth language mindsets improve lower-competence ESL students' intercultural interactions. *Contemporary Educational Psychology*, 61, Article 101847. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2020.101847>
- Mercer, S., & Ryan, S. (2010). A mindset for EFL: Learners' beliefs about the role of natural talent. *ELT Journal*, 64(4), 436–444. <https://doi.org/10.1093/elt/ccp083>
- Paunesku, D., Walton, G.M., Romero, C., Smith, E. N., Yeager, D. S., & Dweck, C. S. (2015). Mind-set interventions are a scalable treatment for academic underachievement. *Psychological Science*, 26(6), 784–793. <https://doi.org/10.1177/0956797615571017>
- Poe, L. F., Brooks, N. G., Korzaan, M., Hulshult, A. R., & Woods, D. M. (2021). Promoting positive student outcomes: The use of reflection and planning activities with a growth- mindset focus and smart goals. *Information Systems Education Journal*, 19, 13–22.
- Rissanen, I., Kuusisto, E., Tuominen, M., & Tirri, K. (2018). In search of a growth mindset pedagogy: A case study of one teacher's classroom practices in a Finnish elementary school. *Teaching and Teacher Education*, 77(77), 204–213. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2018.10.002>
- Sukklang, N., & Wilang, J. (2025). Decoding speaking mindsets of Thai undergraduates using Q-methodology. *Journal of Studies in the English Language*, 20(2), 131–158. <https://doi.org/10.64731/jsel.v20i2.280254>
- Sun, L.-G., & Wudthayagorn, J. (2024). Investigating beliefs, attitudes and motivation toward English language learning among Thai and Chinese undergraduate students in different study programs. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 17(1), 734–758. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/LEARN/article/view/270441>

- Thayati, S., Chusanachoti, R., & Sawekngam, W. (2024). Exploring Thai undergraduate students' language mindsets: A survey analysis. *Journal of Studies in the English Language*, 19(1), 25–58. <https://doi.org/10.64731/jsel.v19i1.271913>
- Truax, M. L. (2018). The impact of teacher language and growth mindset feedback on writing motivation. *Literacy Research and Instruction*, 57(2), 135–157. <https://doi.org/10.1080/19388071.2017.1340529>
- Vestad, L., & Bru, E. (2023). Teachers' support for growth mindset and its links with students' growth mindset, academic engagement, and achievements in lower secondary school. *Social Psychology of Education*, 27, 1431–1454. <https://doi.org/10.1007/s11218-023-09859-y>
- Wang, H., Peng, A., & Patterson, M. M. (2021). The roles of class social climate, language mindset, and emotions in predicting willingness to communicate in a foreign language. *System*, 99(3), Article 102529. <https://doi.org/10.1016/j.system.2021.102529>
- Wilang, J. D. (2024a). Evaluating the impact of the language mindset toolkit among Thai undergraduate students. *Education Sciences*, 14(8), Article 844. <https://doi.org/10.3390/educsci14080844>
- Wilang, J. D. (2024b). Exploring the mindsets of Thai undergraduate students: A comprehensive study of general and language-related beliefs. *Sage Open*, 14(2), 1–16. <https://doi.org/10.1177/21582440241262952>
- Xu, J., & Feng, X. (2024). Mindsets, resilience and student engagement as predictors of L2 achievement among Chinese English learners: Insights from fuzzy-set qualitative comparative analysis. *System*, 124, Article 103358. <https://doi.org/10.1016/j.system.2024.103358>
- Yeager, D. S., & Dweck, C. S. (2020). What can be learned from growth mindset controversies? *American Psychologist*, 75(9), 1269–1284. <https://doi.org/10.1037/amp0000794>
- Yeager, D. S., Hanselman, P., Walton, G. M., Murray, J. S., Crosnoe, R., Muller, C., Tipton, E., Schneider, B., Hulleman, C. S., Hinojosa, C. P., Paunesku, D., Romero, C., Flint, K., Roberts, A., Trott, J., Iachan, R., Buontempo, J., Yang, S. M., Carvalho, C. M., Hahn, P. R., ... & Dweck, C. S. (2019). A national experiment reveals where a growth mindset improves achievement. *Nature*, 573(7774), 364–369. <https://doi.org/10.1038/s41586-019-1466-y>
- Yu, X., & Ma, J. (2024). Modeling the predictive effect of enjoyment on willingness to communicate in a foreign language: The chain mediating role of growth mindset and

grit. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 46(8), 2535–2552.

<https://doi.org/10.1080/01434632.2023.2300351>

Zarrinabadi, N., Lou, N. M., & Darvishnezhad, Z. (2023). To praise or not to praise? Examining the effects of ability vs. effort praise on speaking anxiety and willingness to communicate in EFL classrooms. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 17(1), 88–101. <https://doi.org/10.1080/17501229.2021.1938079>

Zhang, K., & He, W.-J. (2025). Teachers' growth mindset, perceived school climate, and perceived parental autonomy support moderate the relationship between students' growth mindset and academic achievement. *Journal of Intelligence*, 13(1), Article 8. <https://doi.org/10.3390/jintelligence13010008>

Zhong, S., Wang, Y., & Wu, W. (2024). Exploring the mediating role of emotions between growth language mindset and engagement among EFL learners. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 33(5), 1037–1049. <https://doi.org/10.1007/s40299-023-00771-9>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (มกราคม, 2568). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). <https://academic.obec.go.th/web/news/view/75>